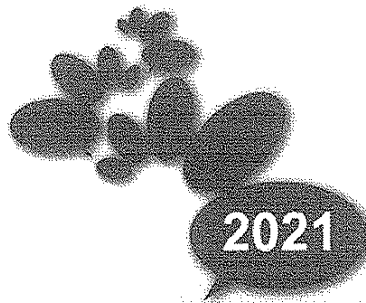

Šesti međunarodni interdisciplinarni
skup mladih naučnika društvenih i
humanističkih nauka

The Sixth International
Interdisciplinary Conference for
Young Scholars in Social Sciences and
Humanities

CONTEXTS

Zbornik radova
Book of Proceedings

www.ff.uns.ac.rs

IMPRESSUM

Šesti međunarodni interdisciplinarni skup mladih naučnika društvenih i
humanističkih nauka

KONTEKSTI

Univerzitet u Novom Sadu

Filozofski fakultet

1. decembar 2021.

ZBORNIK

RADOVA

IMPRESSUM

The Sixth International Interdisciplinary Conference for Young Scholars in Social
Sciences and Humanities

CONTEXTS

University of Novi Sad

Faculty of Philosophy

1 December 2021

BOOK OF

PROCEEDINGS

ISBN

978-86-6065-741-3

UDK

3-029:088(082)

COBISS.SR-ID

116805129

Izdavač:

Filozofski fakultet
Univerziteta u Novom Sadu

Za izdavača:

Prof. dr Ivana Živančević-Sekeruš, dekanica Filozofskog fakulteta

Urednici:

Prof. dr Zoran Paunović
Prof. dr Željko Milanović

Tehnička redakcija:

Kristina Ostojčić

Publisher:

Faculty of Philosophy,
University of Novi Sad

For the publisher:

Prof. Dr Ivana Živančević-Sekeruš, Dean of Faculty of Philosophy

Editors:

Prof. Dr Zoran Paunović
Prof. Dr Željko Milanović

Technical Editing:

Kristina Ostojčić

PROGRAMSKI ODBOR/PROGRAMME COMMITTEE

Member	Institution
Prof. Dr Ivana Živančević-Sekeruš	Faculty of Philosophy, University of Novi Sad, Serbia
Prof. Dr Željko Milanović	Faculty of Philosophy, University of Novi Sad, Serbia
Prof. Dr Zoran Paunović	Faculty of Philosophy, University of Novi Sad, Serbia

Prof. Dr Jasmina Grković-Major	Faculty of Philosophy, University of Novi Sad, Serbia
Prof. Dr Angela Richter	Martin Luther University of Halle-Wittenberg, Germany
Prof. Dr Alla Tatarenko	Ivan Franko University of Lvov, Ukraine
Dr Silvia Martínez Ferreiro	University of Barselona, Spain, University of Groningen, the Netherlands
Doc. Dr Aleksander Urkom	Eötvös Loránd University of Budapest, Hungary
Dr Mika Risku	Institute of Educational Leadership, University of Jyväskylä, Finland
Dr Catherine Swift	Mary Immaculate College, University of Limerick, Ireland
Doc. Dr Kornelija Ajlec	University of Ljubljana, Slovenia
Prof. Dr Tomasz Kwoka	Jagiellonian University in Krakow, Poland
Prof. Dr Björn Hansen	Institute for Slavic Studies, University of Regensburg, Germany
Prof. Dr Vesna Požgaj Hadži	Faculty of Arts, University of Ljubljana, Slovenia
Prof. Dr Boris Dudaš	University of Rijeka, Croatia
Prof. Dr Renate Hansen-Kokorus	Institute for Slavic Studies, Karl-Franzens University of Graz, Austria
Prof. Dr Ioana Vid	West University of Timisoara, Romania
Prof. Dr Zoran Milutinović	UCL School of Slavonic and East European Studies (SSEES), University College London, the United Kingdom
Prof. Dr Santiago López-Ríos	Complutense University of Madrid, Spain
Prof. Dr Karl Kaser	Karl-Franzens University of Graz, Austria
Prof. Dr Sanja Bošković-Danojlić	University of Poitiers, France
Prof. Dr Natasha Boškić	The University of British Columbia, Canada
Prof. Dr Marija Omazić	University of Osijek, Croatia

ORGANIZACIONI ODBOR/ORGANISING COMMITTEE

Member	Department/ role
Prof. Dr Ivana Živančević-Sekeruš	Dean

Prof. Dr Olivera Knežević Florić
Prof. Dr Jasmina Kodžopeljić
Prof. Dr Zoran Paunović

Prof. Dr Milivoj Alanović

Dr Nataša Milićević
Prof. Dr Una Popović
Prof. Dr Katalin Ozer
Prof. Dr Éva Toldi
Prof. Dr Đura Hardi
Prof. Dr Vladimir Gvozden
Prof. Dr Smiljana Milinkov
Prof. Dr Slađana Zuković
Prof. Dr Ljiljana Mihić
Prof. Dr Diana Popović
Dr Ivana Ivanić
Prof. Dr Milivoj Alanović
Prof. Dr Nataša Ajdžanović
Prof. Dr Jasna Uhlarik
Prof. Dr Dušan Ristić
Prof. Dr Isidora Bjelaković

Prof. Dr Sanja Paripović-Krčmar

Vice-Dean for Financing
Vice-Dean for Education
Vice-Dean for International Relations and
Science
Vice-Dean for Accreditation, Self-
Evaluation, and Quality Assurance
Department of English Studies
Department of Philosophy
Department of German Studies
Department of Hungarian Studies
Department of History
Department of Comparative Literature
Department of Media Studies
Department of Pedagogy
Department of Psychology
Department of Romance Studies
Department of Romanian Studies
Department of Ruthenian Studies
Department of Slavic Studies
Department of Slovak Studies
Department of Sociology
Department of Serbian Language and
Linguistics
Department of Serbian Language and
Linguistics

IZVRŠNI ODBOR/EXECUTIVE COMMITTEE

Prof. Dr Biljana Lungulov
Tomislav Bukatarević
Aleksandra Mirković
Ljiljana Siriški
Igor Lekić
Maja Hovanjski
Prof. Dr Maja Bosanac
Kristina Pejković
Dragana Lazić Stojković
Aleksandra Babić
Dr Milan Gromović

Nikolina Tutuš
Marija Bojanić
Vojana Obradović
Dr Selka Sadiković
Dr Nina Ilić
Sara Majstorović
Dr Milica Lazić
Dušica Stojadinović
Marijana Momčilović

Наташа Козомора*
Филозофски факултет
Универзитет у Новом Саду

UDK: 811.161.1'367.625:811.163.41:811.111

ГЛАГОЛСКЕ ЛЕКСЕМЕ СА ПРЕФИКСИМА ЗА- И ДО- У РУСКОМ ЈЕЗИКУ И ЊИХОВИ ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ У СРПСКОМ И ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ**

This paper deals with semantics of verbal lexemes with prefixes *za-* and *do-* in the Russian language and their translation equivalents in Serbian and English languages. The aim of this paper is to determine the semantic features that these prefixes bring to verbal lexemes and the linguistic approach by which the given lexemes are translated into Serbian and English language. Research has shown that the prefixes *za-* and *do-* in Russian are translated into Serbian language mostly also by prefixal verbs, while in English the given meanings are translated mostly by verbal lexemes of appropriate semantics without prefixes and various syntactic constructions.

Keywords: Russian language, Serbian language, English language, verbal lexeme, prefix *za-*, prefix *do-*, translation equivalent, semantic features.

УВОД

Овај рад има за циљ, с једне стране, да на примерима из корпуса пружи преглед семантичких обележја која префикси *за-* и *до-* дају глаголским лексемама у руском и српском језику, што га приближава области творбе речи, а с друге стране, са преводачког аспекта, циљ је да се утврде најзаступљенији преводни еквиваленти руских глаголских префиксалних лексема у српском и енглеском језику.

Префиксација је као начин творбе глаголских лексема врло продуктивна у руском и српском језику. Будући да су ови језици сродни, блиски су и њихови творбени системи, па се семантика руских префикса при

* natasa.kozomora@ff.uns.ac.rs

**Овај рад је део ширег истраживања у оквиру докторских студија Језика и књижевности на Филозофском факултету у Новом Саду на предмету Контрастивна проучавања језика (енглеско-српска), под менторством проф. др Предрага Новакова.

превођењу глаголских лексема на српски језик врло често може изразити исто употребом префиксалних глаголских лексема одговарајуће семантике.

У енглеском језику префиксација глагола нема обим и функцију као префиксација у руском и српском језику, а семантичка обележја која глаголске лексеме у руском и српском језику добијају уз помоћ префикса, у енглеском језику остварују се синтаксичким конструкцијама, фразним глаголима и у неколико случајева глаголима с префиксима (Novakov 2005: 87).

Значај префикса за глаголе руског и српског језика огледа се у чињеници да они утичу на глаголски вид, глаголски род и значење, те да учествују у процесу депрефиксације, тј. депревербације (Клајн 2002: 240). За овај рад важан је утицај префикса на значење глагола, будући да се истраживање заснива на семантичком аспекту и да му је један од циљева утврђивање преводних еквивалената руских глагола с поменутиим префиксима, а у зависности од њиховог значења.

Грађа за рад ексцерпирана је из романа М. Булгакова *Мајстор и Маргарита (Мастер и Маргарита)* и његових превода на српски и енглески језик. Укупно су сакупљена 264 примера руских глаголских лексема са префиксом *за-* и 130 лексема са префиксом *до-*, а за сваки пример пронађени су његови српски и енглески преводни еквиваленти. Класификација примера извршена је према утврђеним семантичким обележјима префикса и заснива се на таксономији значења датих префикса, издвојених у *Руској граматици* Академије наука СССР (*Русская грамматика* 1980), и значењима која издваја Клајн у *Творби речи у савременом српском језику* (2002). Као извор за утврђивање значења издвојених глаголских лексема послужили су *Толковий словарь русского языка* (С. И. Ожегов и др. 1999) за руски језик, *Речник српскога језика* Матице српске (2011) за српски језик, док је за енглески језик коришћен електронски извор <<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>>.

ГЛАГОЛСКЕ ЛЕКСЕМЕ СА ПРЕФИКСОМ ЗА-

Семантичка обележја префикса *за-* у руском и српском језику показују да он у обама језицима поседује широку семантичку мрежу. У истраживању смо издвојили три основна семантичка обележја префикса *за-* у глаголским лексемама руског и српског језика, а то су: ингресивно значење,

просторно значење и перфективизација трајних глагола. За сваки пример из корпуса за руски језик утврдили смо преводне еквиваленте у српском и енглеском језику и упоредили њихову творбену структуру и семантику у односу на изворне руске глаголске лексеме. У даљем тексту биће изложена свака група са примерима употребе издвојених руских глагола и њиховим преводним еквивалентима у српском и енглеском језику.

I Ингресивно значење (51%¹)

Префикс за- има значење почетка вршења радње

Ово значење забележено је у највећем броју примера корпуса за руски језик. Наведени примери показују да се у основном, ингресивном значењу, руски глаголи с префиксом *за-* преводе на српски и енглески језик фазним глаголима са значењем почетка вршења радње, у српском језику конструкцијом личног глаголског облика непунозначног фазног глагола почети, иза којег следи конструкција да + презент основног глагола, а у енглеском језику конструкцијама *begin/start* + инфинитив или садашњи партицип.

- а. — Ох, какая прелесть! — вскричал удивительный иностранец и *завертел* головой, глядя то на одного, то на другого литератора. (15²)
 б. — Ох, какве ли дивоте! — узвикну чудновати странац и *поче да врти* главом, посматрајући час једног, час другог књижевника. (12)
 в. 'Oh, how lovely!' the astonishing foreigner cried out and *began swiveling* his head, looking from one writer to the other. (23)

У мањем броју примера у односу на конструкције са фазним глаголима утврђено је да се руски глаголи са префиксом *за-* у ингресивном значењу преводе на српски језик исто глаголским лексемама са префиксима, као што су *по-*, *за-* и *про-* (нпр. *закричатъ* – *повикати*; *заинтересоватъ* – *заинтересовати*; *заговоритъ* – *проговорити*). Разлика између значења префиксалног глагола и конструкције са фазним глаголима огледа се у томе што се префиксалним глаголом фокусира на тренутак настанка ситуације, док се у конструкцијама са фазним глаголима обично може утврдити сама

¹ Вредност у загради представља заступљеност значења у односу на укупан број примера корпуса.

² Број у загради је број странице на којој се налази пример.

ситуација и одређени интервал у ком се уочава почетак те ситуације (Клјајић 2020: 60). Такође, проналазимо примере у којима се ингресивно значење префикса *за-* на енглески језик преводи простим прошлим временом основног глагола (*past simple tense*) или употребом фразних глагола са партикулама *up* и *out*³ (нпр. *закричатъ – cry out; загореться – light up*). Изостанак енглеских преводних еквивалената с префиксима је очекиван јер енглески језик у много мањој мери познаје додавање префикса као средство за стварање глаголског вида и глаголског значења, већ ту функцију, између осталог, преузимају фразни глаголи.

а. Прокуратор поднял глаза на арестанта и увидел, что возле того столбом *загорелась* пыль. (33)

б. Прокуратор је дигао поглед на ухапшеника, и угледао како је крај овога као стуб *засјала* прашина. (28)

в. The procurator raised his eyes to the prisoner and saw the dust *blaze up* in a pillar around him. (41)

II Перфективизација трајних глагола (38%)

Префикс *за-* може да има искључиву функцију перфективизовања трајних глагола (значење извршења радње) (Клајн 2002: 254). У овом значењу префикс *за-* у руском језику преводи се на српски префиксима *за-* (нпр. *закончить – завршити; записать – записати*), *пре-* (нпр. *задавить – прегазити*), *из-* (нпр. *заявить – изјавити*), *у-* (нпр. *запустить – упалити; занести – унети*), или се, у случају када се ради о двовидским глаголима, они остављају без префикса (нпр. *заасфальтировать – асфалтирати*). Ово семантичко обележје преводи се на енглески језик употребом прошлог времена глаголске лексеме одговарајуће семантике у односу на руску лексему или синтаксичким конструкцијама одговарајуће семантике.

а. Небольшая площадка перед домом была *заасфальтирована*... (63)

б. Омањи плато пред кућом био је *асфалтиран* ... (53)

в. The small terrace in front of the house *was paved with asphalt* ... (67)

Глаголи са значењем ширења радње на део предмета

³ Детаљније о видским и семантичким обележјима партикула *up, down* и *out* види у Глођовић 2014.

Ову групу глагола издвојили смо у односу на остале глаголе са значењем извршења радње на основу додатног семантичког обележја ‘ширења радње на део предмета’. У овом значењу руске глаголске лексеме са префиксом *за-* преводе се на српски језик глаголима са префиксима, као што су *при-* и *за-* (нпр. *закурить* – *припалити*; *задавить* – *пригњечити*; *зачерпнуть* – *загребити*), док се у енглеском језику превод заснива на различитим синтаксичким решењима, као што су конструкције са глаголом *get* (*задавить* – *got crushed*) или конструкције типа глагол + објекат (*закусить* – *to eat a bite*) и сл.

- а. Нахохотавшись, Маргарита выскочила из халата одним прыжком и широко *зачерпнула* легкий жирный крем и сильными мазками начала втирать его в кожу тела. (264)
- б. Пошто се исмејала, Маргарита је смакла једним покретом са себе пеньоар, *загребила* лак масни крем и широким покретима почела да га утрљавау кожу тела. (229)
- в. Having laughed her fill, Margarita jumped out of her bathrobe with a single leap, *dipped freely* into the light, rich cream, and with vigorous strokes began rubbing it into the skin of her body. (243)

III Просторнозначење (11%)

У овом значењу и свим његовим подзначењима руске глаголске лексеме са префиксом *за-* преводе се на српски језик најчешће лексемама са истим префиксом, а у енглеском језику употребљавају се глаголске лексеме одговарајућег значења које су у одговарајућој форми прошлог времена.

Префикс *за-* има значење ‘иза’

У овом значењу руски глаголи најчешће се преводе на српски језик такође употребом префикса *за-* (нпр. *заглянуть* – *завирити*). Према Клајну (2002: 252) из овог просторног значења проистиче и значење ‘уметања, увлачења у нешто’ (нпр. *засунуть* – *завући*). У енглеском језику превод се заснива на употреби глаголске лексеме семантички евивалентне изворној руској лексеми у форми одговарајућег прошлог времена.

- а. — Трудный народ эти женщины! — он *засунул* руки в карманы и далеко вперед вытянул ноги, — зачем, например, меня послали по этому делу? (261)

б. – Тежак су свет ове жене! – *засукао* је руке у џепове и испружио ноге – зашто су, на пример, послали овамо мене? (225)

в. ‘Difficult folk, these women!’ he *put* his hands in his pockets and stretched his legs way out. (240)

Значење затварања, заклањања, прекривања

У овом значењу у српском језику се у највише примера среће префикс *за-*, али и префикси *пре-*, *на-* и *по-* (*залити* – *прекрити*; *закрити* – *навући*; *закривати* – *покривати*). У енглеском језику у овом значењу најчешће се употребљавају глаголи одговарајуће семантике у простом прошлом или давном прошлом времену, а срећу се и примери фразних глагола са партикулом *out* (*заслонити* – *block out*).

а. Туча *залила* уже полнеба, стремясь к Ершалаиму.... (207)

б. Црн облак је већ *прекрио* пола неба хитајући ка Јерушалаиму... (171)

в. The storm cloud *had already poured* across half the sky, aiming towards Yershalaim... (191)

Успутно вршење радње или скретање (некада нежељено) од основног правца кретања

У овом значењу српски језик користи префиксе *с-* или *на-* (*заехати* – *свратити*; *загледати* – *навратити*), а на енглески језик дато значење преводи се, у највећем броју примера, глаголским лексемама које су семантички еквивалентне руским глаголским лексемама, а у мањем броју примера фразним глаголима са партикулама *over* и *for* (*забежати* – *run over*; *заехати* – *stop for*).

а. Как ни торопился Варенуха, неодолимое желание потянуло его *забежати* на секунду в летнюю уборную... (129)

б. Ма колико се Варенуха журио, неодољива жеља га је натерала да за тренутак *сврати* у летњи клозет ... (120)

в. However great Varenukha’s hurry, an irrepressible desire pulled at him to *run over* to the summer toilet for a second on his way... (123)

ГЛАГОЛСКЕ ЛЕКСЕМЕ СА ПРЕФИКСОМ ДО-

Префикси *за-* и *до-* преклапају се само у перфективном значењу јер префикс *до-* не може да носи ингресивно значење. За разлику од префикса *за-*, префикс *до-* садржи у себи, поред основног значења перфективности радње, семантичко обележје 'достизања одређене тачке у простору, времену и границе у вршењу радње'. Издвојили смо пет семантичких обележја префикса *до-*.

I *Извршење радње до краја (комплетивно значење) (42%)*

У овом значењу руске глаголске лексеме са префиксом *до-* преводе се на српски језик глаголским лексемама са истим префиксом (нпр. *докончить – довршити*), а срећу се и лексеме са префиксима *из-* (нпр. *допить – испити*) и *од-* (нпр. *донетъ – отвеати*). На енглески језик ови глаголи преводе се глаголима одговарајуће семантике у прошлом времену, фазним конструкцијама са глаголима *finish* и *stop*, иза којих следи садашњи партицип или допуна у објекту.

- а. После этого *допили* вино, и африканцы убрали со стола яства, оставив на нем фрукты и кувшины. (345)
- б. После того *испили* су вино, а Африканци су уклонили са стола јела, оставивши на њемувоће и крчаге. (298)
- в. After this they *finished* the wine, and the Africans removed the food from the table, leaving the fruit and the jugs. (313)

II *Просторно значење завршетка кретања, протезања или простирања до одређене тачке (26%)*

У ову групу укључене су глаголске лексеме које имају просторно значење 'стизања до одређене тачке или предмета'. На српски језик ове руске глаголске лексеме врло често се преводе употребом истог префикса *до-* (нпр. *добежась – дотрчати, доставить – довести*), а срећу се и примери са префиксом *од-* (нпр. *добежась – отрчати*) и *с-* (*долететь – слетети*). Употреба префикса *до-* или *од-* у преводу глаголских лексема на српски језик зависи од тога да ли се однос између носиоца кретања и локализатора посматра као аблативност, када се у преводу на српски језик употребљавају глаголи са префиксом *од-*, или адлативност, када се употребљавају глаголи са префиксом *до-*. На енглески језик ове глаголске

лексеме преводе се употребом семантички еквивалентног глагола у прошлом времену, као и фразним глаголима са партикулама *in* и *out*.

а. ...а Иван Николаевич как упал на скамейку, не *добежав* до турникета, так и остался на ней. (55)

б. ...а Иван Николаевич, како се сручио на клупу не *дотрчавши* до турникеа, тако је и остао на њој. (47)

в. ...but Ivan Nikolaevich just stayed on the bench as he had dropped on to it before *reaching* the turnstile. (59)

У ову групу укључене су и лексеме које представљају пренесену употребу просторног значења, а односе се на достизање умних сазнања, као што је нпр. *дойти* – *доћи* – *figure out*:

а. — Нет, я своим умом *дошел* до этого. (32)

б. — Не, до тога сам *дошао* својим умом. (27)

в. 'No, I *figured it out* for myself.' (40)

III Допуњавање, продужавање радње до извесне границе која не мора бити њен завршетак (17%)

Ово значење је врло блиско значењу 'извршења радње до краја'. У руском језику сема 'допуњавање радње до извесне границе' често се изражава глаголским лексемама са префиксом *до-*, док се у српском и енглеском језику ово значење постиже описно, синтаксичким конструкцијама (нпр. *додумать* – *помислити како ваља* – *think through*; *добавить* – *додати* – *to add*).

а. Не успела она этого *додумать*, как дверь наверху опять хлопнула, и второй кто-то побежал сверху. (336)

б. Није успела ни да *помисли* то *како ваља*, а врата су се горе поново залупила, и некодруги се стуштио низ степенице. (290)

в. Before she *had time to think it through*, the door upstairs slammed again, and a second someone came running down. (305)

IV Физички контакт са циљем радње (10%)

Семантичко обележје физичког контакта врло често употребљава се и у пренесеном значењу 'достизања одређене границе или циља вршењем радње'. У руском и српском језику у овом значењу углавном се

употребљавају глаголске лексеме са префиксом *до-*, а на енглески језик ово значење преводи се глаголима одговарајуће семантике у односу на изворне руске лексеме, у форми прошлог времена (*догадаться – досетити се – to guess*). У ову групу спадају и глаголи који захтевају семантичку допуну, као што је *достигнуть* (нпр. *высшей силы*) – *достиги (врхунац) – to reach (highest pitch)*.

- а. Когда истек четвертый час казни, мучения Левия *достигли* наивысшей степени, и он впал в ярость. (204)
- б. По истечку четвертог сата погубљења, муке Левијеве *достигле* су врхунац, и обузео га је бес. (176)
- в. When the fourth hour of the execution had gone by, Levi's torments *reached* their highest degree and he fell into a rage. (188)

V Временско значење (трајање до неког тренутка) (5%)

У овом значењу глаголске лексеме у руском језику превод се на српски језик обично непрефиксалним глаголима (нпр. *дожидаться – чекати*) одговарајуће семантике или глаголима са префиксима *до-* (нпр. *дождаться – дочекати*), *из-* (нпр. *дожидаться – ишчекивати*) и *про-* (нпр. *доживать – проживљавати*). У енглеском језику употребљавају се одговарајући глаголи у формама прошлог времена (*past simple tense, past continuous tense, past perfect tense, present perfect continuous*).

- а. И он *дождался* его, и очень скоро после своего завтрака. (102)
- б. И *дочекао* га је, и то веомабрзо, одмах после доручка. (86)
- в. And he *did come*, and very soon after Ivan's breakfast. (101)

ЗАКЉУЧАК

У овом раду извршена је семантичка анализа глаголских лексема са префиксима *за-* и *до-* у руском језику и њихових преводних еквивалената у српском и енглеском језику на материјалу романа М. Булгакова *Мајстор и Маргарита*. Издвојени примери класификовани су према семантичком параметру. Анализа је показала, што је и очекивано због сродности језичких система, да је у српском језику префиксација, као и у руском, веома продуктиван модел стварања значења глагола. У енглеском језику се много ређе среће префиксација као творбени модел, већ се префиксална значења

изражавају углавном морфолошким средствима глаголских времена, синтаксичким конструкцијама са фазним и фразним глаголима.

Префикс *за-* у руском и српском језику има широку семантичку мрежу и високу продуктивност. На основу анализираниог материјала утврђено је да префикс *за-* испољава следећа семантичка обележја: почетак вршења радње, просторно значење (у оквиру којег се издавајају три подзначања, префикс *за-* у значењу 'иза', значење затварања, заклањања, прекривања, успутно вршење радње или скретање (некада нежељено) од основног правца кретања) и перфективизација трајних глагола, у оквиру које смо издвојили подгрупу са значењем ширења радње на део предмета. Од наведених значења најзаступљеније је значење почетка вршења радње, а иза њега су према опадајућој статистичкој вредности перфективизација трајних глагола и просторно значење.

Префикс *до-* је у руском и српском језику, као и префикс *за-*, врло продуктиван у формирању нових глаголских лексема. Утврђена су следећа семантичка обележја: извршење радње до краја (комплетивно значење), просторно значење завршетка кретања, протезања или простирања до одређене тачке, допуњавање, продужавање радње до извесне границе која не мора бити њен завршетак, физички контакт са циљем радње и временско значење. Најпродуктивније је семантичко обележје извршења радње до краја, а према опадајућем статистичком параметру иза њега се налази просторно значење достизања одређене тачке у кретању.

У истраживању је утврђено да се, приликом превођења руских глагола са префиксом *за-* на српски језик у значењу почетка вршења радње, у највећем броју примера употребљава фазна конструкција са непунозначним глаголом почети, а уколико глаголске лексеме са префиксом *за-* имају перфективно значење, оне се на српски језик преводе такође префиксалним глаголским лексемама, међу којима су најчешћи префикси *за-*, *по-*, *про-*, *у-*, *пре-*, *при-*, *на-* и *с-*. Такође, утврђен је и значајан број примера у којима се глаголске лексеме са префиксима *за-* и *до-* у руском језику преводе на српски глаголским лексемама са истим префиксима, што потврђује блискост њихове семантике у двама језицима. Ово је посебно изражено код префикса *до-* јер се у већини случајева глаголске лексеме са овим префиксом у руском језику преводе на српски употребом истог префикса, а у мањем броју случајева срећу се и префикси *од-*, *из-*, *с-* и *про-*.

На енглески језик руски глаголи са префиксима *за-* и *до-* преводе се највише глаголима еквивалентне семантике у прошлом времену. У највећем броју примера глаголи с префиксом *за-* у значењу почетка вршења радње преводе се на енглески језик помоћу фазне конструкције са глаголом *begin*, а присутни су и фразни глаголи са партикулама *up*, *out*, *down*, *on*, као и синтаксичке конструкције са глаголима *fall*, *make*, *take* и *get*. Руски глаголи с префиксом *до-* на енглески језик, поред најчешће употребе глагола еквивалентне семантике у прошлом времену, преводе се и синтаксичким конструкцијама са глаголима *finish* и *stop*, иза којих следи садашњи партицип или допуна у функцији објекта, као и фразним глаголима са партикулама *up* и *out*.

Спроведена анализа и добијени резултати указују на широк спектар преводачких могућности приликом превођења глаголских лексема са префиксима *за-* и *до-* са руског на српски и енглески језик, а висока продуктивност одређеног преводног модела може да укаже на његову најближу семантичку еквиваленцију са одговарајућим изворним лексемама.

ИЗВОРИ

- Булгаков, М. А. (1988). *Мастер и Маргарита*. Москва: Художественная литература.
- Булгаков, М. (1985). *Мајстор и Маргарита* (прев. М. Чолић). Београд: Српска књижевна задруга. Народна књига.
- Bulgakov, M. (2008). *Master and Margarita* (prev. R. Pevear, L. Volokhonsky). London: Penguin Books.

ЛИТЕРАТУРА

- Глођовић, А. (2014). *Функција адвербијалних партикула у енглеским фразним глаголима и њихови српски преводни еквиваленти*. (Непубликована докторска дисертација). Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу, Крагујевац.
- Клајн, И. (2002). *Творба речи у савременом српском језику, I део: Слагање и префиксација*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства / Институт за српски језик САНУ. Нови Сад: Матица српска.
- Шведова, Н. Ю. (ред.) (1980). *Русская грамматика. Том I*. Москва: Издательство «Наука».

- Kljajić, S. (2020). *Semantičko-sintaksički međuodnos faznog glagola i komplementa u engleskom i srpskom jeziku – kontrastivni pristup*. (Nepublikovana doktorska disertacija). Filozofski fakultet, Univerzitetu Novom Sadu, Novi Sad.
- Novakov, P. (2005). *Glagolski vid i tip glagolske situacije u engleskom i srpskom jeziku*. Novi Sad: Futura publikacije.